

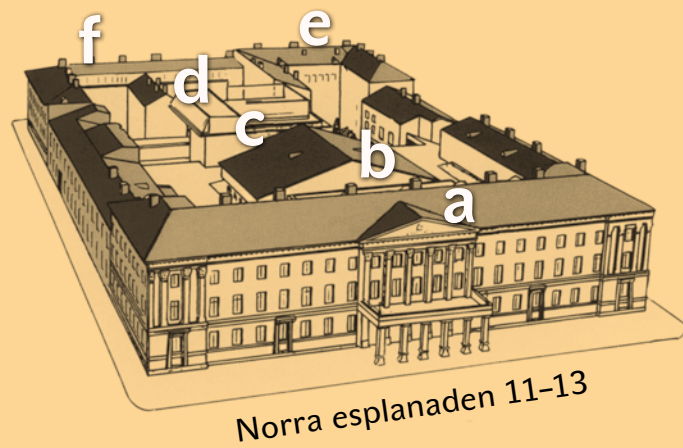
Helsingfors stadshuskvarter

Lejonet

Kvarteret Lejonet

- a Helsingfors stadshus
– tidigare Hotell Societetshuset
- b Stadshusets festsal
- c Stadsfullmäktiges sessionssal
- d Empiresalen
- e Bockska huset
- f Burtzska huset
och Helleniuska huset

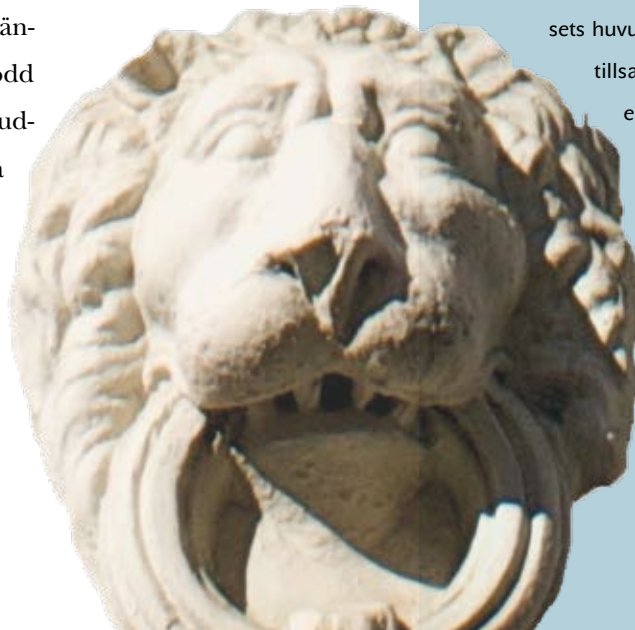
Kvarteret Lejonet

Stadshuskvarteret Lejonet ligger i Helsingfors empirecentrum. Kvarterets södra del domineras av Helsingfors stadshus nyklassiska fasad. På den sida som vetter mot Senatstorget, i det tidigare köpmannahuset, har staden kontors-, mötes- och representationslokaler. På gatuplanet kantas gatorna runt kvarteret också av affärslokaler och restauranger. I den nya byggnaden mitt i kvarteret sammanträder Helsingfors stadsfullmäktige.

De äldsta byggnaderna i kvarteret Lejonet härstammar från 1700-talet. Kvarteret fick sin nuvarande form under den ryska tiden (1809–1917) i enlighet med den stadsplan som utarbetades av statsrådet Johan Albrecht Ehrenström och godkändes år 1812. Carl Ludvig Engel (1778–1840), född i Berlin, fick i uppdrag att planera den nya huvudstadens talrika offentliga byggnader. Till dessa byggnader hörde också Hotell Societetshuset, i vars lokaler det nuvarande stadshuset placerades på 1920-talet. Kvarteret Lejonet och dess omgivning var ända fram till början av 1900-talet stadens centrum för handel, affärsliv och societetsliv.

*Kvarteret Lejonet
var ända fram till
1900-talets början
ett centrum för
handel och
societetsliv*

Storfurstendömet's huvudstad var under 1800-talets första decennier en enorm byggplats. På Helsingfors udde byggdes ett stort antal offentliga byggnader för landets styre och universitetet. När staden utvidgades blev det aktuellt att ge kvarteren och gatorna namn. Kvarteren fick ofta namn ur djur- och växtriket. Lejonkvarterets grannar är Elefanten, Noshörningen och Dromedaren. Kvarteret omges av Alexandersgatan, Sofiegatan och Katrinegatan, som fick sina namn efter medlemmar i den ryska kejsarfamiljen. Norra esplanaden, vid vilken stadshusets huvudingång ligger, utgörs tillsammans med Södra esplanaden och den närliggande Esplanadparken en vacker helhet av parkgator.

Stadshuset

Hotell Societetshuset, som planerades av C. L. Engel, stod färdigt 1833. Hotellverksamheten fortsatte i byggnaden ända fram till 1913, när Hotell Societetshuset flyttade till sitt nuvarande läge nära Helsingfors järnvägsstation. Helsingfors stad löste in byggnaden 1901 för att bygga ett nytt stadshus på tomten. Något beslut om att riva Hotell Societetshuset kunde dock inte fattas, och slutligen reparerades den gamla byggnaden och byggdes om till stadshus. Stadshuset öppnades i januari 1932. Stadsfullmäktige sammanträdde i festsalen under åren 1932–1965. Omfattande ändringsarbeten utfördes 1965–1970 utgående från arkitekt Aarno Ruusuvuoris planer. Med undantag av festsalen revs husets innandöme komplett och byggdes om till fullständigt moderniserade kontorslokaler.

Från societetens representations- lokal till stadshus

Helsingfors grundades av den svenske kungen Gustav Vasa år 1550 och började utvidgas till en urban stad först efter att staden år 1812 blivit huvudstad i det nya storfurstendömet Finland. Enligt den ryske kejsarens, Alexander I, önskemål byggde man ståtliga byggnader i huvudstaden. Staden utvidgades och invånarantalet steg. Nya utrymmen krävdes för societetslivet och kulturevenemang. Hotell Societetshuset utgjorde centrum för nöjes- och societetslivet ända fram till 1900-talets början.

Stadshuset är öppet för allmänheten

I stadshusets entréhall finns informationsbyrån Virka Info och utställningslokalen Virka Galleri. Informationsbyråns personal hjälper invånarna i frågor som gäller stadens service. Där kan man också lämna in ansökningar, blanketter och förslag. Stadsbibliotekets dator och trådlösa wlan-anslutningar kan användas av stadsborna och dem som besöker staden. Virka Galleris växlande utställningar presenterar Helsingfors och andra städer samt intressanta kultur-, byggnads- och samhällsfenomen ur olika synvinklar. I entréhallen och festsalen ordnas också konserter.

Kvarteret Lejonet och dess omgivning var under 1800-talet nöjeslivets livliga centrum. Målsättningen med de pågående planerna att återuppliva kvarteret Lejonet är att öppna dörrarna till de historiska byggnaderna och återställa kvarteret till ett attraktivt besöksmål med hjälp av de restauranger, affärer och klubbar som ska öppnas på gatunivå.

*Kvarteret Lejonet
är ett attraktivt
besöksmål för
stadsbor och
turister*

Av Societetshusets konstruktioner är det bara fasaden och entréhallens pelargång samt festsalen som bevarats i sitt ursprungliga skick.

Entréhallen, som liksom de övriga utrymmena i stadshuset planerades av professor Aarno Ruusuvuori (1925–1992), representerar 1970-talets arkitektur.

När totalrenoveringen av stadshuset blev klar, fick huset en representativ samling av den tidens mest intressanta finländska konst. Eino Ruutsalos verk Ljusvägg (1971) är en del av galleriets helhetsintryck, liksom Rut Bryks keramikrelief Stad i sol (1975) och skulptör Kimmo Kaivantos Kedja (1971) som fortsätter ut i oändligheten tack vare de speglar som placerats ovanför och under verket.

Festsalen

I Societetshusets festsal ordnades danser, festmiddagar, baler, konserter och tebjudningar. Husets kök var högklassigt och förde med sig europeiska modefenomen till Helsingfors gastronomer. Också andra viktiga kulturtrender från den tiden förekom på Societetshuset. En representant för franska Lumière Cinematographe presenterade Finlands första filmvisning i hotellets festsal sommaren 1896, endast ett halvår efter världspremiären i Paris.

Festsalen är det enda utrymmet i stadshuset som har bevarats som det var på 1800-talet. Visserligen byggdes den ursprungliga festsalen på andra och tredje våningen i byggnadens västra del om till hotellrum på 1860-talet, och en ny festsal byggdes på byggnadens innergård år 1863. Festsalen utvidgades till sin nuvarande form år 1887 enligt ritningar av arkitekt Bruno Granholm. Idag är festsalen stadens viktigaste mottagnings- och festlokal.

*Societetshusets
festsal har
bevarats som den
var på 1800-talet*

Dirigent Robert Kajanus och Helsingfors orkesterförenings, nuvarande stads- orkesterens, populärkonserter ordnades flera gånger i veckan och de fanns på husets program under tre decennier från och med år 1882. Populärkonserternas internationella kapellmästare och solister förde med sig egna internationella influenser till Helsingfors musikliv.

Många av Jean Sibelius verk uruppfördes på Societetshuset.

Stadsfullmäktige sammanträder i kvarterets nyaste byggnad

Helsingfors stadsfullmäktiges sessionssal finns mitt i kvarteret Lejonet i en nybyggnad som färdigställdes 1988. Stadsfullmäktige har 85 ledamöter och sammanträder varannan onsdag i salen som planerats av professor Ruusuvuori. Allmänheten kan ta del av sessionerna från sessionssalens läktare, vars ingång finns på adressen Sofiegatan 3.

*Helsingfors högsta
beslutsfattande
organ, stadsfull-
mäktige, arbetar
i hjärtat av
kvarteret Lejonet*

Helsingfors stadsfullmäktige sammanträdde till sin första session 1875 i Bockska husets festsal under ledning av senator Leo Mechelin. Fullmäktige valdes vid allmänna val och blev stadens högsta beslutsfattande organ. Det högsta förvaltningsorganet var magistraten, som hade till uppgift att övervaka stadens ekonomi. Åren 1912–1931 sammanträdde stadsfullmäktige i Börshuset och från och med år 1932 i stadshuset, i det tidigare Societetshusets festsal. Åren 1965–1988 hölls sessionerna i grannkvarteret i Vita Salen. Från och med år 1988 har stadsfullmäktige haft en bestående möteslokal i fullmäktigesalen som byggts mitt i stadshuskvarteret.

Bockska huset, Gamla Rådhuset

Byggandet av Sveaborg som inleddes 1748 ledde till att Helsingfors borgare blev rikare, och för att markera detta byggdes nya stenhus för bostäder och affärsverksamhet. Den sida av kvarteret Lejonet som vetter mot Senatstorget består av en rad köpmannahus byggda i slutet av 1700-talet, varav det hus från 1763 som byggdes för handelsmannen och rådmannen Gustav Johan Bock är det äldsta. När Helsingfors nya centrum byggdes, utvidgades Bockska huset och 1816–1819 fick huset en tredje våning enligt C. L. Engels planer. Vid den senaste totalrenoveringen av kvarteret 1985–1988 återställdes huset, som använts av förvaltning och myndigheter och upplevt många förändringar, så att rumsfördelningen och färgsättningen fick samma utseende som på Engels tid.

Bockska husets utrymmen, med undantag av affärslokaler på bottenvåningen, fungerar idag som stadens representationslokaler. En del av husets utrymmen används som mötes- och mottagningsrum för fullmäktige grupper.

*Köpmannahuset fungerade
som generalguvernörens
residens, rådhus
och stadshus*

Senatstorget är kärnan i Helsingfors nyklassiska, historiska centrum som planerades av Engel. Kring torget ligger Helsingfors universitets huvudbyggnad, Helsingfors domkyrka, statsrådsborgen och köpmannahusen i kvarteret Lejonet, där de centrala lokalerna för huvudstadens politiska och administrativa makt fanns i slutet av 1800-talet.

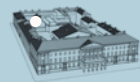
Empiresalen

Salarna och rummen i Bockska husets festflygel, som byggdes på 1800-talet, målades i starka färger och utsmyckades med väggmålningar och gipsornament. Vid renoveringen som inleddes 1985 återställdes empiresalen i flygeln till sitt ursprungliga utseende i överensstämmelse med C. L. Engels planer. Idag anses salen vara stadens vackraste festsal.

De första åren under det ryska väldet fungerade Bockska huset som generalguvernörens tjänstehus och, liksom på handelsman Bocks tid, också som representationsutrymme. De ryska kejsarna och Finlands storfurstar Alexander I och Nikolaj I inkvarterades i Bockska huset under sina besök i Helsingfors.

Helsingfors första rådhus revs i samband med byggnadsarbetena vid Senatstorget och Nikolajkyrkan på 1830-talet och Bockska huset blev rådhus år 1838. Rådsturätten, auktionskammaren och fängelset flyttade in i huset. På den sida som vetter mot Katrinegatan fanns polisvaktkontoret och hemliga polisens byrå. Där fanns också utrymmen som användes av stadens fängelse.

*Den turkosblåa
empiresalen är
Helsingfors
vackraste festsal*

Handelsman Bocks hus var ett av stadens mest representativa och enligt traditionen fick bl.a. kung Gustav III och Gustav IV Adolf uppleva husets gästfrihet under den svenska tiden, när huset fortfarande var i Bocks ägo.

I Bockska husets festsal, den nuvarande empiresalen, sammanträdde Helsingfors stadsfullmäktige från och med den första sessionen ända fram till år 1912. I salen hänger ett porträtt som målats av Albert Edelfelt föreställande stadsfullmäktiges första ordförande, Leo Mechelin, som senare också var verksam som senator.

Burtzska och Helleniuska husen

Vid sidan av Bockska huset byggdes kommunal-
borgmästare och handelsman Nils Burtz hus 1762-
1775 och länsskattmästare Carl Hellenius hus
1770. Burtzska huset var sannolikt det första tre-
våningshuset som byggdes i Helsingfors. Husens
fasader fick ett nytt utseende när hela den sida av
kvarteret som vetter mot Senatstorget fick en fasad
i empirestil på 1830-talet. Burtzska och Hellenius-
ka husen användes av Helsingfors polisinspektion
från och med 1800-talets slut ända fram till år 1986.
De s.k. köpmannahusen vid Senatstorget ägs idag
av Helsingfors stad. I husens bottenvåningar finns
affärslokaler, men i övrigt används husen av stadens
myndigheter.

*Bockska, Burtzska
och Helleniuska
husen är Helsing-
fors äldsta stenhus*

BURTZ OCH HELLENIUS

Inne i köpman Burtz hus har inred-
ningsdetaljer från både 1700- och
1800-talet bevarats, t.ex. dekorativa
trätak, trägolv, dörrar och fönster. Hu-
set totalrenoverades 1985–1987.

Illustrationer

Bilder på broschyrens pärmar:
Esplanadparken.
Harri Heikkilä, 2008

Framsidan: Salutorget, Norra esplanaden
och skulpturen Havis Amanda. Erkki Mikkola,
1935–1937. Helsingfors stadsmuseum

Baksidan:
Sofiegatan. R. Roos, ca 1930.
Helsingfors stadsmuseum

Salutorget.
Gustav Welin, 1927.
Helsingfors stadsmuseum

Lejonrelief
(Katrinegatan 4).
Harri Heikkilä, 2008

Potatisförsäljning i Kolerabassängen,
stadshuset i bakgrunden. Volker von Bonin,
1960. Helsingfors stadsmuseum

Festsalens
kristallkrona.
Lauri Mannermaa, 2008

Kimmo Kaivanto: Ketju (Kedjan), 1971.
Jan Alanco, 1997.
Helsingfors stads konstmuseum

Helsingfors
stadshus.
Lauri Mannermaa, 2008

Helsingfors stadshus. Reception i festsalen,
Helsingforsdagen 2008.
Lauri Mannermaa, 2008

Detalj ur festsalens
väggdekorationer.
Lauri Mannermaa, 2008

Helsingfors stadsfullmäktige.
Pertti Nisonen, 2008.
Helsingfors stad, kommunikation

Innergården
i kvarteret Lejonet.
Harri Heikkilä, 2008

Bockska huset,
Gamla Rådhuset.
Matti Tirri. Helsingfors stad, kommunikation

Gatuspegel
på Katrinegatan.
Harri Heikkilä, 2008

Empiresalen.
Ilari Järvinen/Museokuva.
Helsingfors stadsmuseum

Albert Edelfelt:
Senator Leo Mechelin, 1901.
Hanna Rikkanen, 2001. Helsingfors stads konstmuseum

Panorama från Nikolajkyrkans torn söderut. I förgrunden
Burtzka huset och Helleniuska huset samt Sofiegatan.
Eugen Hoffers, 1866. Helsingfors stadsmuseum

Senatstorget och Nikolajkyrkan, litografi.
Utgivare Fredrik Tengström, 1838.
Helsingfors stadsmuseum

Turister i Helsingfors.
Lauri Mannermaa, 2008

